

УДК 339.5

Євтушенко В. В.,

evtushenko.valentyana@kntu.edu.ua, ORCID ID: 0000-0002-8720-5804,

Researcher ID: 57224748111,

к.т.н., доц., доцент кафедри товарознавства, стандартизації та сертифікації, Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький

ТОВАРОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

Анотація. Міжнародна торгівля сприяє розширенню ринків збуту продукції, активізації зовнішньоекономічних зв'язків та поглибленню інтеграційних процесів у світовій економіці. Водночас функціонування міжнародної торгівлі супроводжується високим рівнем невизначеності та різноманітних ризиків, що зумовлює необхідність їх систематизації та пошуку ефективних механізмів мінімізації. Проведено комплексне дослідження ризиків, які супроводжують міжнародну торгівлю в умовах глобалізованої економіки, та визначено роль товарознавчої експертизи як ключового інструменту їх мінімізації. Метою статті є обґрунтування ролі товарознавчої експертизи як ключового інструменту мінімізації ризиків у міжнародній торгівлі, який забезпечує підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності та формування превентивного механізму управління ризиками. Підкреслено, що зовнішньоторговельні операції характеризуються високим рівнем невизначеності, спричиненої як об'єктивними чинниками (економічна нестабільність, валютні коливання, зміни нормативно-правової бази), так і суб'єктивними (особливості взаємодії контрагентів, організація логістики, контроль якості продукції). Особливе місце займають ризики, які пов'язані безпосередньо з товаром, його якістю та відповідністю встановленим вимогам, адже саме вони найчастіше стають джерелом фінансових втрат і репутаційних проблем. У цьому контексті товарознавча експертиза розглядається як ефективний механізм превентивного управління, що забезпечує об'єктивну оцінку властивостей продукції, підтверджує її відповідність стандартам, дозволяє виявити дефекти, ознаки фальсифікації чи помилки у маркуванні. Систематизація ризиків у структурованій формі дала змогу окреслити конкретні механізми їх мінімізації засобами експертизи, що сприяє прозорості комерційних операцій та зниженню ймовірності виникнення спірних ситуацій. Доведено, що товарознавча експертиза виконує не лише контрольну, але й стратегічну функцію, інтегруючись у комплексну систему управління ризиками міжнародної торгівлі та забезпечуючи її стабільність і надійність. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці уніфікованої класифікації ризиків із урахуванням галузевої специфіки, впровадженні цифрових технологій для автоматизації експертних процедур та оцінці ефективності превентивних механізмів у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: міжнародна торгівля, ризики, управління, товарознавча експертиза, якість.

Yevtushenko V. V.,

evtushenko.valentyana@kntu.edu.ua, ORCID ID: 0000-0002-8720-5804,

Researcher ID: 57224748111,

Ph.D, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Commodity Science, Standardization and Certification, Kherson National Technical University, Khmelnytskyi

COMMODITY EXPERTISE AS A TOOL FOR MINIMIZING RISKS IN INTERNATIONAL TRADE

Abstract. International trade contributes to the expansion of product sales markets, the intensification of foreign economic relations and the deepening of integration processes in the global economy. At the same time, the functioning of international trade is accompanied by a high level of uncertainty and various risks, which necessitates their systematization and the search for effective mechanisms for minimization. A comprehensive study of the risks that accompany international trade in the conditions of a globalized economy has been conducted, and the role of commodity expertise as a key tool for minimizing them has been identified. The purpose of the article is to substantiate the role of commodity expertise as a key tool for minimizing risks in international trade, which ensures increased efficiency of foreign trade activities and the formation of a preventive risk management mechanism. It is emphasized that international trade operations are characterized by a high level of uncertainty caused by both objective factors (economic instability, currency

fluctuations, changes in the regulatory framework) and subjective factors (specificities of interaction between counterparties, logistics organization, product quality control). A special place is occupied by risks that are directly related to the product, its quality and compliance with established requirements, because they most often become a source of financial losses and reputational problems. In this context, commodity expertise is considered as an effective preventive management mechanism that provides an objective assessment of product properties, confirms its compliance with standards, allows you to identify defects, signs of falsification or errors in labeling. Systematization of risks in a structured form made it possible to outline specific mechanisms for their minimization by means of expertise, which contributes to the transparency of commercial transactions and reduces the likelihood of disputes. It is proven that commodity expertise performs not only a control but also a strategic function, integrating into a comprehensive system of risk management of international trade and ensuring its stability and reliability. Prospects for further research are to develop a unified classification of risks taking into account industry specifics, implement digital technologies to automate expert procedures and assess the effectiveness of preventive mechanisms in the long term.

Keywords: international trade, risks, management, commodity expertise, quality.

JEL Classification: F10, L15

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2026-86-19>

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізованої економіки міжнародна торгівля посідає провідне місце серед факторів, які впливають на розвиток національних господарських систем. Вона сприяє розширенню ринків збуту продукції, активізації зовнішньоекономічних зв'язків та поглибленню інтеграційних процесів у світовій економіці. Водночас функціонування міжнародної торгівлі супроводжується високим рівнем невизначеності та різноманітних ризиків, що зумовлює необхідність їх систематизації та пошуку ефективних механізмів мінімізації [1, 2].

Попри наявність різних методів управління ризиками, недостатньо висвітленим залишається питання їх систематизації з урахуванням можливостей товарознавчої експертизи як інструменту мінімізації контрольованих ризиків. Відсутність уніфікованої класифікації ризиків, які можуть бути об'єктивно перевірені та усунені завдяки експертним методам, ускладнює процес управління та знижує ефективність превентивних заходів. Це формує наукову та практичну проблему, яка потребує комплексного вирішення шляхом розробки структурованих підходів до ідентифікації, класифікації та мінімізації ризиків у міжнародній торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика управління ризиками у міжнародній торгівлі знайшла відображення у працях багатьох вітчизняних та закордонних вчених. Так, наукова праця Налбандян Н. присвячена управлінню ринковими ризиками у міжнародній торгівлі сировинними продовольчими товарами з використанням стратегій хеджування для мінімізації цінових ризиків і стабілізації грошових потоків експортерів [3]. Дослідження [4] зосереджене на ризиках глобальної торгівлі – валютних, кредитних, інтелектуальної власності, транспортних та етичних – і доводить, що управління ними є динамічним процесом, який потребує постійного вдосконалення механізмів контролю та інтеграції у світову економіку для забезпечення безпеки підприємств на зовнішніх ринках. Аналіз, проведений закордонними вченими [5], показав, що ефективно зниження ризиків в умовах валютних обмежень

можливе лише за умови поєднання фінансових, договірних та інституційних механізмів, а також узгодженості бізнес-практик із державною політикою для підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств. У науковій праці [6] досліджено ризики перебоїв у постачанні під час проведення міжнародних торговельних операцій, які пов'язані з офшорингом глобальної виробничої мережі, для їх моделювання застосовано системну динаміку, а для їх зменшення запропоновано динамічні та статичні механізми штрафів та механізм розподілу витрат.

Узагальнюючи наведені дослідження, можна зробити висновок, що **ефективне управління ризиками у міжнародній торгівлі потребує комплексного підходу та застосування сучасних методів моделювання, а тому доцільними є подальші дослідження інструментів мінімізації ризиків для забезпечення стійкості підприємств на глобальних ринках.**

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування ролі товарознавчої експертизи як ключового інструменту мінімізації ризиків у міжнародній торгівлі, який забезпечує підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності та формування превентивного механізму управління ризиками.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній глобалізованій економіці міжнародна торгівля є одним із ключових чинників економічного розвитку, сприяючи розширенню ринків реалізації продукції, активізації зовнішньоекономічних зв'язків та поглибленню інтеграції національних економік у світову господарську систему. Водночас здійснення зовнішньоторговельних операцій супроводжується підвищеним рівнем невизначеності, що обумовлює виникнення різноманітних ризиків. Їх поява зумовлена як об'єктивними факторами, пов'язаними з нестабільністю економічного середовища, коливаннями валютних курсів, змінами нормативно-правової бази, так і суб'єктивними чинниками, серед яких слід виділити особливості взаємодії контрагентів, організацію логістичних процесів та рівень контролю якості товарів.

Особливого значення у міжнародній торгівлі набувають ризики, що пов'язані безпосередньо з товаром, його якістю та відповідністю встановленим вимогам і умовам контракту. Саме вони найчастіше стають причиною виникнення спірних ситуацій, фінансових втрат та погіршення ділової репутації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. У цьому контексті важливу роль відіграє товарознавча експертиза, яка забезпечує об'єктивну оцінку властивостей продукції, підтверджує її відповідність нормативним вимогам та дозволяє своєчасно виявити дефекти або ознаки фальсифікації. Використання методів товарознавчої експертизи не лише допомагає вирішувати спірні ситуації між учасниками ринку, але й виступає дієвим інструментом попередження ризиків ще на етапі підготовки та реалізації зовнішньоторговельних угод. Завдяки експертним дослідженням можна своєчасно виявити невідповідності, уникнути фінансових втрат та забезпечити прозорість комерційних операцій.

Разом із цим, для ефективного управління ризиками важливо не лише їх виявляти, а й систематизувати. Систематизація ризиків у міжнародній торгівлі потребує їх класифікації з урахуванням сфер прояву та можливостей мінімізації.

Зокрема, значну групу становлять комерційні ризики, які виникають у процесі виконання контрактів та пов'язані з невиконанням або неналежним виконанням зобов'язань, постачанням продукції неналежної якості або невідповідністю кількісних і асортиментних характеристик. Тісно пов'язаними з ними є якісні, або товарні, ризики, які виникають тоді, коли продукція має дефекти, не відповідає встановленим вимогам, неправильно маркована або містить ознаки фальсифікації. Такі ризики найпростіше контролювати та усувати за допомогою товарознавчої експертизи. Оскільки вони мають матеріальну основу, їх можна об'єктивно перевірити й оцінити за допомогою спеціальних методів дослідження. Це дозволяє своєчасно виявити проблеми з якістю продукції та мінімізувати можливі втрати.

Окрім того, у міжнародній торгівлі важливу роль відіграють митні ризики, які пов'язані з неправильним визначенням коду товару, затримками під час митного оформлення та застосуванням штрафних санкцій. У цьому випадку експертиза виконує допоміжну функцію, сприяючи точній ідентифікації товару та підтвердженню його характеристик.

Логістичні ризики, які виникають у процесі транспортування та зберігання продукції, також можуть бути частково мінімізовані шляхом проведення експертизи, що дозволяє встановити причини пошкодження товару та визначити відповідальну сторону.

Фінансові ризики, пов'язані з можливими збитками через повернення товару або сплату штрафів, знижуються опосередковано завдяки попередженню постачання неякісної продукції.

Регуляторні ризики виникають тоді, коли товари не відповідають вимогам стандартів або сертифікації. Вони здатні призвести до заборони

реалізації продукції, штрафів або втрати ринків збуту. Частково такі ризики можна контролювати за рахунок експертної оцінки, яка дозволяє перевірити відповідність товару встановленим вимогам і своєчасно виявити ймовірні порушення.

Водночас існує група ризиків, які не можуть бути усунені засобами товарознавчої експертизи, зокрема політичні та макроекономічні ризики, які охоплюють валютні коливання, санкції, зміни торговельної політики та інші зовнішні чинники. Саме їхня непередбачуваність підкреслює важливість комплексного підходу до управління ризиками у міжнародній торгівлі.

Разом із тим, доцільним є виокремлення окремої групи ризиків, що безпосередньо усуваються або суттєво знижуються завдяки застосуванню товарознавчої експертизи. До них належать: невідповідність продукції вимогам якості, випадки фальсифікації, помилки у маркуванні, порушення стандартів, неправильна ідентифікація товарів, невідповідність комплектності та приховані дефекти. Особливість цих ризиків полягає в тому, що вони мають матеріальну основу й піддаються об'єктивній перевірці.

Виділення ризиків, які мають матеріальну основу та можуть бути об'єктивно перевірені засобами товарознавчої експертизи, створює необхідність їх систематизації у структурованій формі. Це дозволяє не лише окреслити специфіку їх прояву у міжнародній торгівлі, але й визначити конкретні механізми мінімізації, які забезпечують превентивний характер управління ризиками та підвищують ефективність зовнішньоекономічної діяльності. Узагальнені результати такого підходу наведено у таблиці 1.

Таким чином, систематизація ризиків у міжнародній торгівлі дозволяє не лише окреслити їхню специфіку, але й визначити ефективні механізми їх мінімізації. **Формування окремої групи ризиків, які можуть бути усунені або суттєво знижені завдяки товарознавчій експертизі, забезпечує більш цілеспрямоване та результативне управління ними.** Така класифікація створює чітке розмежування між ризиками, які мають матеріальну основу й можуть бути об'єктивно перевірені, та тими, які залежать від зовнішніх чинників і не можуть бути контрольовані лише засобами експертизи. Це дозволяє компанії концентрувати ресурси на тих сферах, в яких експертні методи забезпечують найбільший ефект, знижуючи ймовірність постачання неякісної продукції, виникнення спірних ситуацій або фінансових втрат. Крім того, класифікація ризиків забезпечує прозорість процесу управління, адже кожна категорія має свої інструменти контролю та мінімізації. Завдяки цьому формується превентивний підхід: проблеми виявляються ще до укладення контрактів або постачання товарів, що дозволяє уникнути конфліктів і зміцнити довіру між партнерами. У результаті товарознавча експертиза перетворюється на ключовий інструмент мінімізації контрольованих ризиків, інтегруючись у комплексну систему управління ризиками міжнародної торгівлі та підвищуючи стабільність і надійність зовнішньоекономічної діяльності.

Ризики у міжнародній торгівлі та механізми їх мінімізації засобами товарознавчої експертизи

Категорія ризику	Прояв ризику у міжнародній торгівлі	Механізм усунення або мінімізації за допомогою товарознавчої експертизи
Невідповідність продукції вимогам якості	постачання товару з дефектами або низькими характеристиками	перевірка фізико-хімічних та органолептичних властивостей товару
Фальсифікація	використання дешевих замінників, підробка бренду	ідентифікація складу та підтвердження автентичності продукції
Помилки у маркуванні	неправильна інформація на етикетці, відсутність даних	контроль відповідності маркування встановленим вимогам
Порушення вимог, встановлених нормативними документами	відхилення від технічних або санітарних норм	експертна оцінка відповідності нормативним вимогам
Неправильна ідентифікація товарів	помилки у визначенні коду товару, класифікації	точна ідентифікація характеристик та підтвердження документально
Невідповідність комплектності	відсутність частини виробів або деталей	перевірка фактичної комплектності та відповідності контракту
Приховані дефекти	пошкодження, які не можна встановити під час первинного огляду	використання спеціальних методів дослідження для виявлення дефектів

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. У результаті проведеного дослідження було здійснено комплексний аналіз ризиків у міжнародній торгівлі, визначено їхні основні групи та окреслено специфіку прояву. Особливу увагу приділено ризикам, які мають матеріальну основу і можуть бути об'єктивно перевірені засобами товарознавчої експертизи. Доведено, що саме вони найчастіше стають причиною постачання продукції неналежної якості, виникнення спірних ситуацій та фінансових втрат. Систематизація таких ризиків у структурованій формі дала змогу визначити конкретні механізми їх мінімізації, що забезпечує превентивний характер управління та підвищує ефективність зовнішньоекономічної діяльності. Таким чином, товарознавча експертиза постає як ключовий інструмент контролю та попередження ризиків, інтегрований у комплексну систему управління міжнародною торгівлею.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці уніфікованої класифікації ризиків із урахуванням галузевої специфіки, впровадженні цифрових технологій для автоматизації процесів експертизи. Важливим напрямом є дослідження ефективності превентивних механізмів у довгостроковій перспективі та аналіз їх впливу на стабільність і конкурентоспроможність зовнішньоекономічної діяльності.

Отже, проведене дослідження заклало основу для формування комплексної системи управління ризиками, в якій товарознавча експертиза виконує не лише функцію контролю, а й стратегічну роль у забезпеченні прозорості, надійності та сталого розвитку міжнародної торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Годощук А., Вей Ю., Ганайлюк Ю. Різновиди та типологія інструментарію управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах повоєнної економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-52>.
2. Белінська Г., Захаренков Є. Економічні потрясіння в умовах глобалізації як причина трансформації світопорядку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. С. 1-7. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-94>.
3. Налбандян Н. Управління ринковими ризиками у міжнародній торгівлі сировинними продовольчими товарами: дис... канд. екон. наук: 08.00.02. Київ, 2021. 243 с.
4. Кучин С., Сержанов В. Ризики глобальної торгівлі та способи управління ними. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 6 (240). С. 105-110. URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2021-1-240-105-110>.
5. Barmak G. Risk mitigation strategies in exports to markets with exchange restrictions: an integrative review. *Revista JRG de Estudos Acadêmicos*. 2025. Vol. 8, no. 19. P. e082477. URL: <https://doi.org/10.55892/jrg.v8i19.2477>.
6. Risk propagation and mitigation mechanisms of disruption and trade risks for a global production network / X. Lai et al. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*. 2023. Vol. 170. P. 103013. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tre.2022.103013>.

REFERENCES

1. Todoshchuk A., Vei Yu. and Hanailiuk Yu. (2024), Riznovydy ta typolohiia instrumentariiu upravlinnia ryzykamy zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv v umovakh povoiennoi ekonomiky, *Ekonomika ta suspilstvo*, № 62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-52>.
2. Belinska H. and Zakharenkov Ye. (2025), Ekonomichni potriasinnia v umovakh hlobalizatsii yak prychna transformatsii svitoporiadku, *Ekonomika ta suspilstvo*, № 73, s. 1-7. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-94>.
3. Nalbandian N. (2021), Upravlinnia rynkovymy ryzykamy u mizhnarodnii torhivli syrovynnymy prodovolchymy tovaramy: dys... kand. ekon. nauk: 08.00.02, Kyiv, 243 s.
4. Kuchyn S. and Serzhanov V. (2019), Ryzyky hlobalnoi torhivli ta sposoby upravlinnia nymy, *Aktualni problemy ekonomiky*, № 6 (240), s. 105-110. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2021-1-240-105-110>.
5. Barmak G. (2025), Risk mitigation strategies in exports to markets with exchange restrictions: an integrative review, *Revista JRG de Estudos Acadêmicos*, vol. 8, no. 19, p. e082477. <https://doi.org/10.55892/jrg.v8i19.2477>.
6. Lai X. et al. (2023), Risk propagation and mitigation mechanisms of disruption and trade risks for a global production network, *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, vol. 170, p. 103013. <https://doi.org/10.1016/j.tre.2022.103013>.

Стаття надійшла: 29.03.2026

Стаття прийнята: 24.04.2026

Стаття опублікована: 19.05.2026